Секція: *Сучасні економічні теорії та їх роль у інноваційному розвитку соціально-економічних систем*

Завадська Д.В., к.е.н., доцент,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Перехід до інноваційного типу розвитку економіки, як домінантного завдання сучасної парадигми поступу України, потребує збільшення джерел фінансування, відкриває можливості досягнення оптимального співвідношення між виробництвом, нагромадженням і споживанням, глибоких, радикальних змін у розвитку держави.

Інноваційний потенціал як поняття має досить значну історію дослідження. В середині минулого століття інноваційний потенціал ототожнювався з науково-технічним, а необхідність більш глибокого його розуміння виникла в результаті зміни характеру взаємовідносин між науковим комплексом і споживачами результатів його діяльності, що зумовлює актуальність нашого дослідження.

Теоретичне та практичне значення отримали дослідження питань інновацій та інноваційної активності, управління інноваційнім розвитком підприємств у перехідній економіці, стратегії інноваційного розвитку в наукових працях зарубіжних і вітчизняних авторів, таких як: О. Василенко, Ю. Горнего, П. Друкер, М. Іл'їн, С. Ілляшенко, Ф. Котлер, М. Портер, К. Фрімен, Й. Шумпетер тощо.

В економічній науці сформувалися самостійні напрямки досліджень інноваційного розвитку соціально-економічних систем, в рамках яких знайшли своє відображення компоненти інноваційного потенціалу (табл. 1).

Таблиця 1.

Стислий огляд підходів щодо формування інноваційного потенціалу

Підхід інноваційного розвитку	**Передумови формування концепції інноваційного потенціалу**	**Вчені, які підтримують підхід**
Процесний	Формування інноваційної політики на мега- та мезорівнях [10; 12]	Й. Шумпетер, М. Кондрат'єв, Г.Менш, Д. Норт, Дж. Кейнс, Х.Фрімен, П. Самуельсон, А.Клайнкнехт
Функціональний	Результати фундаментальних і прикладних наукових досліджень формують інноваційний потенціал на макро-, мезо- та мікрорівнях економічної системи [4; 11]	С. Глаз'єв, А. Дагаєв, В. Іноземцев, Д. Львів, В. Кушлин, А. фолом, Ю. Яковець
	Єдність інноваційної, науково-технічної та виробничої діяльності [5]	Н. Кульбовская, М. Віленський, Ф. Дронов, П. Друкер, Р. Кантер, Т. Бернс, М. Портер
Системно-інституціональний	Забезпечення технічного розвитку економіки країни за рахунок: - послідовної зміни технологічних укладів, провідних галузей виробництва; - перерозподілу ресурсів між застарілими та новими виробництвами [4]	К. Маркс, У. Ростоу, Р. Арон, А. Анчишкин, С. Глаз'єв, М. Фельдман, Д. Львів, Г. Фетисов, Е. Тоффлер
	Технологічні інновації сприяють створенню нових галузей, а дифузія нововведень залежить від інноваційної політики, структури та обсягу інвестицій [12]	К. Фрімен, Дж. Кларк, А. Соете, Ф. Перу
	Створення та розповсюдження нових знань і технологій, регіональний і галузевий рівень інноваційних структур [12; 14]	Б. Лундвал, К. Фрімен, Р. Нельсон, С. Уінтер

Еволюція підходів інноваційного розвитку, яка надана в таблиці, дозволяє нам зробити висновок, що в основі формування інноваційного потенціалу полягають здібності економічної системи до генерації, трансферу та комерціалізації знань, а складовими компонентами

інноваційного потенціалу є кадри, матеріально-технічне забезпечення, інформація, об'єкти інтелектуальної власності та організація наукової системи. Інноваційний потенціал поєднує можливості й готовність суб'єкта до здійснення інноваційної діяльності. Можливість дозволяє використовувати накопичені ресурси, а готовність визначається умовами зовнішнього середовища, які дозволяють реалізувати інноваційний потенціал.

В економічну теорію поняття «інноваційний потенціал» вперше ввів К. Фрімен [12], який зазначив, що нововведення є основою формування виробничо-економічного та соціально-організаційного потенціалу суспільства. П. Друкер [5] вперше вжив термін «інноваційний потенціал» стосовно сучасної промисловості, на думку якого, інновації починаються з оцінки наявного потенціалу з метою його ефективного використання.

М. Іл'їн визначає інноваційний потенціал «як систему, що забезпечує створення та впровадження у виробничу й соціальну практику науково-технічної інформації, необхідно для підвищення економічної та соціальної ефективності всіх сфер людської діяльності у конкретних соціально-економічних і організаційних умовах» [8]. А згідно думки В. Василенко, інноваційний потенціал – це «це здатність господарства (взагалі) чи суб'єкта господарювання (зокрема) робити нову, наукомістку продукцію, що відповідає вимогам ринку (особливо світового)…» [2].

Згідно проведеного критичного аналізу праць І. Балабанова [1], Ю. Горнего [3], Н. Мешко [9], С. Ілляшенка [6], Д. Кокуріна [7] ми дійшлі висновку, що в залежності від досліджуваного об'єкта (угоди між суб'єктами, закони, стандарти , патенти та ліцензії, технології й обладнання, інноваційні проекти), окремі види потенціалів взаємозалежні та можуть бути складовими елементами потенціалу вищого рівня. Джерелами формування інноваційного потенціалу є організації

фундаментальної науки, науково-технічне середовище, наукомісткі підприємства, нововведення. Результатом інноваційної діяльності, спрямованої на реалізацію інноваційного потенціалу, є: створення особливої організаційно-економічної форми суб'єкта, який забезпечує інноваційний цикл; фінансування нових розробок за рахунок отриманого прибутку від реалізації нових продуктів, забезпечення відтворення національної інноваційної системи.

Література:

1. Балабанов И. Краткий курс инновационного менеджмента: Учеб. пособие. – СПб., 2000. – 350 с.
2. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. За ред. В. Василенка. – К.: ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.
3. Гернего Ю. Инновационный потенциал экономики Украины //TRAEKTORIÂ NAUKI. – Electronic scientific journal. – 2016. – № 2(7). – [Електронний ресурс]. – Доступ у режимі: //www.pathofscience.org
4. Глазьев С. В. Теория долгосрочного технико-экономического развития / С. В. Глазьев – М.: ВлаДар, 1993. – 310 с.
5. Друкер П. Бизнес и инновации /П. Друкер; пер. с англ. К. Головинского. – Москва: Вильямс, 2007. – 432 с.
6. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: Монографія /За заг. ред. С. Ілляшенка. – Суми: ВТД " Університетська книга", 2005. – 582 с
7. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность. – М.: Экзамен, 2001. – 575 с.
8. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия: Монография. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 310 с.
9. Мешко Н. Інвестиційно-інноваційний потенціал регіону: критерії оцінки та проблеми формування //Економічний простір. – 2008. - №10. – С. 78-88.
10. Шумпетер Й. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры /Й. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.

11. Яковец Ю. В. Стратегия научно-технологического прорыва /Ю. В. Яковец, В. И. Кушлин, Л. В. Лесков; ред. Ю. В. Яковец. – М.: МФК, 2001.

12. Freeman C. The National System of Innovation in Historical Perspective /C. Freeman //Cambridge Journal of Economics. – 1995. – Vol. 19. – P. 5-24.

13. Mensch G. Stalemate in Manufacturing Technologies. San-Fr.; L.: Jossey-Bass Publishers, 1986.

14. Nelson R. National Innovation Systems. A Comparative Analysis /R. Nelson; Oxford University Press, 1993. – 541 p.